

- **Saffet Köse**, *Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu*, Mehir Vakfı, 2016 Konya.

Değerlendiren: Yrd. Doç. Dr. Halis DEMİR\*

“Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu” Bir çılgılığı andıran bu kelimeler bir kitabın başlığı. Hatta bu bir imdat çılgılığı. Elimizdeki kitabın muhatapları aile ile sınırlı değil. Zira kitabın müellifi bir hukukçu. Yazarın konuya verdiği ehemmiyet içerisinde kitapta yer alan metinlerin her biri konferans olarak hem Türkiye’de hem de yurt dışında halka sunulmuş.

Genetik kavramının seçilmesi dikkate değer. Kapitalizmin daha çok üretmek ve daha çok kazanmak gayesiyle üretimde denediği bu yöntemin üreticiler dışında kime ne getirdiğini bilemiyoruz. İşin içerisinde bir de oyun var. Birileri hayatımızla, sıhhatimizle, sağlığımızla ve mutluluğumuzla oynuyor. Akla gelen ilk zarar bazı türlerin bir daha geri gelmemek üzere yok olması. Bu noktadan bakınca doğrusu insan ürperiyor. Kaybolacak olan ne? Şahsi mutluluğa veya özgürlüğe karşı: İffet mi, edep mi, kanaat mi... Ya da her birisi mi?

Adem babamız ve Havva annemizle başlayan yolculuğumuzda bir sona mı geliyoruz. Bir medeniyetin sonuna... Peki, aile medeniyetinin yerini ne alacak? Her biri özgür, tüketim canavarları. Yalnız kalacak, zavallı hale gelecek insan. Genetikleriyle oynanan kavramlar; sonra yeni bir hayat tarzı . İlgili insanlar tedbir almazlarsa, telafisi zor durumlar ortaya çıkacaktır.

Elimizdeki kitap üslubu sade, örnekleri güncel ve hayatın içerisinde. Kavramlara, tanımlara boğulmuyor insan. Hızlı yazılmış olmanın zaafını da taşıyor. Başlığından itibaren kendisini okutuyor.

Evlilik üzerine yazılmış bazı kitapların bir zaafı da bir heyecanla ve hevesle yazıldıkları için konuyla ilgili ayet, hadis ve İslam kültürüne dair bilgiler bir çeşni olmaktan öte gitmemesi. Kitabın müellifi İslam hukuku uzmanı olunca böylesi bir zaftan bahsetmek mümkün değil. Ayrıca bu kitabı dikkate değer kılan noktalardan birisi de müellifin Gençleri Evlendirme ve Mehir Vakfı Mütevelli Heyeti başkanı olması. Kitapta teori ve pratik buluşmuş diyebiliriz.

Kitap bir giriş ve üç bölümden meydana geliyor. Giriş: Modernlik ve sorunları. Birinci bölüm: Günümüz Müslüman ailesi. Dinin alanının daraltılmasının Aile

\* Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, halisdemir2005@mynet.com

Üzerine etkisi. İkinci bölüm: Aileyi kuran ve sürekliliğini sağlayan yitik değerlerin izinde. Üçüncü bölüm: Aile içi uyumsuzlukların çözümü ve değişen algı. Kitap sonuç ve bibliyografya ile son buluyor.

Geleneksel aileden modern aileye geçişte iki temel unsur bulunmaktadır: Dönüştürme ve kadın figürünün yeniden inşası (s. 12) Kitabı belki de özetleyecek iki anahtar kelimedir bunlar. Dünya ve ahret dengesi aileyi dolayısıyla toplumu ayakta tutması gerekirken, ahretin yok sayıldığı bir dünya tasavvuru ve kadının bu dünya ölçülerine göre yeniden inşa edilmesi felaketin başlangıcıdır. Geleneksel aileden, onun da kendine has sorunları vardı, modern aileye geçişte ailenin bütün fertleri zararlı çıktı, aile parçalandı. Her ferdin özgür olması gibi görünüşte kazanıma rağmen aile bireylerinin her birinin özel hayatları ve insan olmanın getirdiği diğer hususiyetleri kayboldu. Geleneksel ailedeki fedakârlık, paylaşma, sabır vb. fazilet ve erdemlerin yerini modern ailede mücadele, rekabet ve özgüven, şımarıklık, kural tanımazlık ve isyankarlık aldı. Herkes bir diğerinin kurdu oldu desek mübalağa yapmış olmayız.

Burada İslam'ın prensipleri ile modern, kapitalist dünyanın değerleri karşı karşıya geldi. Bu kaçınılmaz bir mücadeledir. İzlenecek yöntemler insanların saflarını da belirleyecektir. Merkezde hangi değer olacak? Yaşadığımız hayat mı? Değer ölçüleri çoğu zaman kapitalizm tarafından belirleniyor. İslami değerler mi? Yöntem arayışı bize gelenekleri de yeniden değerlendirme fırsatı da verecektir. Bu bir fırsat değil olması gereken bir durumdur. İslam tarihinde, gelenek içinde oluşan ancak dinin özünden kaynaklanmayan kültürel formlar olabileceği gibi dinin temel ilkelerinin modern dünyanın bazı kabulleriyle uzlaşabileceği noktalar da bulunabilecektir. Burada bir sorun görünmemektedir. Fakat asıl sorun şu bakış açısında saklıdır: Modern değerleri merkeze alarak din ile moderniteyi uzlaştırmak ve onu din üzerinden meşrulaştırmaya çalışmak. (s.12) Yazar buna dair kitabın ilerleyen sayfalarında güncel örnekler vermektedir. Diğer taraftan Yazara göre günümüz problemlerine karşı, modern dünyanın meydan okumaları karşısında akl-ı selim ile ve fitrata uygun çözümlerin getirilmesi Müslüman düşünür, siyasetçi, ilim ve gönül adamlarının bir vazifesidir (s.14) Olması gereken budur. Yazar kitabın başında şu mealde cümleler sarf etmekten kendisini alamamaktadır. “Değerden bağımsız, bir değişim bozulmadır, başkalaşmadır. Bugün dindarlar arasında bu anlamda değişim kanıksanmış görünmektedir. Bu modernite ile hesaplaşmayı engellemektedir.” (s. 19) Evet, dikkat edilmesi gereken bir durum da budur. Modern değerlerle hesaplaşmak da gerekmektedir. Çünkü onların her biri beşer kaynaklı ve tek tanrılı dinlere uzak anlayışlar olması sebebiyle davranış, hareket, hayat derken itikadi olarak bizlere zarar vermesi mümkündür.

Modernliğin hakim karakteri kendisini din karşıtlığı üzerine konumlandırmıştır. Modernlik, dinin alanını sadece ibadetlerle sınırlandırmıştır. (s. 27) Bu ifadeler bugün nerede durmamız gerektiğini de izah eder mahiyettedir. Din anlayışları gözden geçirildiği zaman ibadetlerini mükemmel derecede yaptığı halde itikadi, siyasi, sosyal veya ekonomik hayatına dini prensipleri dahil etmeyen ve maalesef bundan da rahatsız olmayan Müslüman kimselerle karşılaşmak mümkündür. Bu ve benzeri örnekler bize şunu gösteriyor: Hayat başlı başına her daim yeniden inanmayı, Müslümanca düşüme bilincini diri tutmayı gerektirmektedir. Müslüman olmak bir irade işi ise, Müslüman kalmak da bir sabır ve mücadele işi olmalıdır herhalde.

Modernliğin kadın figürü üzerinden inşası başlığı altında şu cümleler de yer almaktadır. "... Tarihi süreçte Yahudilik ve Hristiyanlığın ezdiği kadın, bugün modernliğin öğüten gücü karşısında bir başka kayboluşu yaşamaktadır. Aradaki fark ise önceki konumuna isyan eden kadının modern görüntüsünü benimsemiş olmasıdır." (s. 30) Kadını bu yeni durumu benimsediği için itham etmek mümkün değildir. Bunun niçin mümkün olmadığı bu kitabın bir çok başlığı altında verilmiştir. Kadına başka bir sosyal düzen ve daha huzurlu bir hayat sunulması konusunda sağlıklı adımlar atılmalıdır. Ülkemiz insanı yaşadığı kimi sorunları kendi başına başka bir kültür değerleriyle çözecek bir donanımla yetişip yetişmediği tartışılması gereken bir durumdur. Verili bir durum kolay, rahat, ulaşılabilir, riskleri daha azdır.

Şu başlık kafamızı iki ellerimiz arasına alıp uzunca düşündürecek mahiyettedir. "D inselleştirilen modern yaşam ve entelektüel çelişki: dogmatik modernizm" (s. 56) Hayatlarını vahye göre düzenlemeyenlere sözümüz yok. Onlar kendi içerisinde tutarlı. Peki, vahyi benimsediğini ifade edip modern dünyanın değerlerini tartışılması günah bir tavır gibi sayan kişilere ne demeli? Düşün, dernek, ticaret, eğitim, siyaset... Bunun o kadar çok örneği var ki! Kitabı okunur kılan özelliklerden birisi de başlıkların birer slogan, veciz söz gibi tasarlanmış olmasıdır.

Kitap aile merkezli yazılar eşliğinde giderken satır aralarında konular gereği yöntem, tavır, duruş veya yaklaşım denilebilecek ifadeler de yer almaktadır. Bunlardan birisi özelleştire mahiyeti taşıyan şu tespitlerdir Yazara göre, İslami kesimde temel kaynaklar ve modernlik arasında beş tavır dikkati çekmektedir.1) Selef in geliştirdiği yöntem: Geleneksel fıkıh birikimini reddeder. Kur'an ve sünnete dönerek saf islamı yaşama iddiasındadır. Modernliğin meydan okumalarına tarihteki yerel uygulamalarla cevap verir. 2) Geçmiş bütünüyle reddedenler. 3) Modernliğe uyum sağlayan ve çağın gereklerini yaşayan kültürel İslam savunucuları. Yunus Emre, Mevlana, Hacı Bektaş gibi irfan geleneği kandillerini araç edinirler. Belli öl-

çüde inançlarını gereğini yerine getirirler. 4)Modernliğin kodlarını merkeze alarak İslamı yorumlayanlar. Tarihselciler bunun örneğidir. 5) Modernliğin meydan okumasının farkında olarak İslam'ın temel kaynaklarını tutarlı bir yöntemle yorumlayıp İslam'ı çağa sunma gayreti içerisinde olanlar( s.61) Bu tasnifin her biri maddesi üzerinde düşünmek gerekir.

Aileyi tehdit eden, şeylerden bazıları şu satırlarda bulunmaktadır: “Hayatı hızlı yaşama, değişkenliği yaşam biçimi olarak benimseme, hazcılık, benmerkezci tutum, tüketim hırsı, ve insan bedeninin bir anlam da tüketime konu edilmesi ailenin kalıcılığına ciddi bir tehdit olarak öne çıkmaktadır.” (s.87) Yazar kitapta sorunları ortaya koyarken, bunlara karşılık uygulanabilir, eleştirilebilir, test edilebilir çözüm yolları da önermektedir.

Bazı bilgilerimizi salim kafa ile düşündüğümüzde yanlış olduğunu ya da noksan bir bilginin zihnimize sahit bir bilgi gibi yerleştğini anlamaktayız. Bu bilgilerden birisi, reşit bir kızın evlenmesinde velinin rolüyle alakalıdır. Yazarın ifadesine göre, Bazı kimseler reşit kızların evliliğinde velinin izninin gerekmediğinin Ebu Hanife tarafından savunulduğunu iddia etmektedirler. Oysa bu hatalı bir bilgidir. Şu husus açıklığa kavuşturulmalıdır: Veliden habersiz evlenme ile velinin haberi olduğu halde meşru bir sebebe bağılı olmaksızın kızının evliliğine mani olması başka bir şeydir. Evet, Ebu Hanife reşit kızların evliliğinde veli iznini gerekli görmez. Ancak izin vermemesine rağmen kızın evlenmesi halinde bu evlilikten rencide olması, ayıplanması veya zarar ortaya çıkması halinde veli nikahı feshettirebilir. Ebu Hanife emsal mehrini alan ve dengi ile evlenmek isteyen kızın velisinin hakkını gözettğini düşünerek bu durumda velinin evliliğe engel olmasını velayet yetkisini kötüye kullanmak saymış ve kızın, velisi izin vermese de evlenmesinin caiz olduğunu savunmuştur. Yazar mezheplerin kanaatlerini de incelemek suretiyle şu sonuca varır: Aileden izinsiz evliliğe dört mezhep de izin vermemiştir.( s. 95-96) Şunu belirtmeliyiz; Veliden izinsiz evliliklerin mahzurları olduğu gibi, veli refakatinde veya veli icazetinde evlilikler de çeşitli mahzurlar taşımaktadır.

Yazara göre, klasik rollerde değişim toplumsal cinsiyet projesidir. Kadın erkek eşitliği ise bir modern hurafedir. Buna yazarın bulduğu alternatif çözüm ise şu cümlede ifadesini bulmuştur: “ Kadın-erkek hem biyolojik açıdan hem de sosyokültürel konumları/rolleri açısından eşit değil eşdeğerdedir.” (s.131) Bu eşitlik hurafesi ve benzeri yaklaşımlar aile kurumunu tehdit etmekte, olay şu vahim neticelere varmaktadır: Erkeğe ait bazı roller kadına, kadına ait bazı roller de erkeğe geçmiştir. Evde birbirini tamamlayan iki farklı kişi yoktur. Tek tipleşmiş, birbirinden bağımsız, birbirlerinden biraz rol çalmış bireyler vardır. Farklılıklardan çok benzerliklerin bulunduğu bir ev ortamı ortaya çıkmıştır. Evlilik akdi, bey akdi yani

alışveriş merkezli bir çerçeveye oturmuştur. (s. 135) Neticede ailedeki huzur, farklılıkların oluşturduğu zenginlik ve diğer güzel hasletler kaybolmuştur.

Yazar bazen konuların girişinde, bazen de metni işlerken ayet ve hadis meallerine yer vermektedir. Seçilen ayet ve hadis mealleri konuyla bir bütünlük sağladığı için, önce meali okunmamış hissi vermektedir okuyucuya. Bir örnek verelim buna: “Allah kadın ve erkeği birbirlerine karşı üstünlüklerle donatmıştır.” (Nisa, 4/34), “Allah’ın birbirinizden farklı yarattığı şeyleri iç geçirerek/ ah çekerek/ imrenerek arzu etmeyin.” (Nisa, 4/32) (s.140.)

Yazarın bir anlamda ailedeki rolleri açıkladığı bölümün özeti şöyledir: “Müslüman toplumlarında ailedeki erkeğin kavvam, kadının itaatkar; kocanın evin geçiminden, kadının tertip düzeninden sorumlu olduğu bir yapı gelişmiştir. Bu yapıda şura ilkesinin merkezi bir rol oynadığını da belirterek her bir kavramı irdeleyelim.” (s.146) Kavvam, itaat ve istişare aile bireylerinin haklarını ve sorumluluklarını belirleyecek ideal kavramlardır. İslam toplumlarında bunun böyle yaşandığına dair elimizde veriler olmalıdır. Evin tertip ve düzeni dediğimiz zaman her şeyin tıka basa doldurulduğu evler akla gelmektedir. Dedelerimiz zamanında Anadolu’daki evler sade, eşyaları azdır. Kadın sadece evde değil, ihtiyaç halinde kocasının bulunduğu her mekânda hayatını idame ettirmektedir. Üstelik aile hayatında istişarenin hayatı belirlemede etkin olduğu ebeveynlerimizden gördüğümüz kadarıyla tartışmalıdır. Yazarın belirttiği ölçülerde bir aile hayatının pratiğini Rasulullah hayatında uygulamıştır. Kızı Fatıma’yı Hz. Ali ile evlendirdiği zaman onları karşısına alıp damadı Ali’nin evin geçiminden, kızı Fatıma’nın ise evin tertip-düzeninden sorumlu olduğunu bildirmiştir. (kaynak için bkz. S. 150)

Yazar incelediği kavramlarla sosyal hayat arasında evlilik ötesinde irtibat kurmaktadır. Bu önemlidir. Zira evlilik hayatın dışında değil merkezinde bir kurumdur. Evlilikteki kimi roller sosyal hayatta da karşılık bulmaktadır. Aile küçük bir devlet, devlet büyük bir ailedir. Bu kavramlardan birisi Kavvam kelimesidir.

Yazar kavvam kelimesinin sözlük anlamını verir. Osmanlı Devletinin kurucusu olan Osman Gazi’ye (v.724/1324) Şeyh Edebalı’nın (v. 726/1326) nasihatine yer verir. Arkasından yöneticilik vasfıyla alakalı asr-1 saadetten örnekler verir. Nasihat ve örneklerden şu sonuç ortaya çıkmaktadır: Kavvam, despot, otokrat değil, naz çeken, yük çeken ve kurumu ayakta tutmayı başaran adamdır.” (s.151) Buna karşılık hanımlarda bulunması gereken vasfa, itaate dair, izah ve örneklerle bir diğer başlık altında yer verir. Yönetici, ebeveyn ve özel olarak aile reisine itaatın ölçüsü maruftur. Masiyet konusunda itaat olmaz. (v. 158vd.) Bahsi şu cümle ile bitirmektedir: “İtaat, gündemde olan konunun istişaresinden sonra kadının kocasıyla beraber hareket etmesi demektir.” (s.163)

Sosyal hayattaki emin ve emanet kavramıyla da aile hayatını irtibatlandırmaktadır. Yazarın öz bir ifadesine göre “Koca emin- kadın emanettir.” Bu cümlenin kaynağı şu nasslardır: “Allah size emanetleri ehline vermenizi emreder.” (Nisa, 4/58). “Siz kadınları Allah’ın emaneti olarak aldınız.” (Buhari, Nafakat 1,4) Yazar emanet kavramıyla alakalı nasslardan örnekler verir, arkasından kocanın emanet olan hanımına bu duygularla yaklaşması gerektiğini belirtir. Bu açıklamalarla güzel hasletlerin ve ahlaki değerlerin toplumun her alanında uygulanması gerektiği de izah edilmiş olmaktadır. (s. 175) Bu noktada kitapta mevcut yanlış uygulamaların bir eleştirisi ve olması gereken ideal hayat nizamının önerisi olarak bakabiliriz.

Ailenin hukuk üzerinden inşası başlığı altında şu cümleler yer almaktadır: “İslam toplumunda düzen üç normatif disiplin tarafından kurulur. Bunlar din, ahlak ve hukuktur. Din değeri belirler, ahlak onu yaşam biçimine dönüştürür, toplum bu doğrultuda onun kültürünü oluşturarak yaygınlaştırır, hukuk da yazılı kural haline getirerek maddi müeyyideye bağlar.” (s. 211) Bu itikat, ibadet, muamelat ve ukubat tasnifini hatırlatmaktadır. Bu taksimat da öğretme amaçlıdır. İslami hükümlerin her biri genel anlamda Allah’ın emri olmaları sebebiyle ibadet özelliği taşımaktadırlar. Her hükmün itikad, ibadet ve muamelat yönü bulunmaktadır. Yazarın belirttiği taksimatı, yazarın kastı bu olamaz, dinin hukuki ve ahlaki yanını çıkararak vicdani bir müessese haline getirme gibi bir çağrışımı vardır. İslama gelince belirtildiği gibi hayatı düzenleyen bir din olduğuna göre ahlak ve hukuk ayrılamaz kanaatindeyiz.

Aile içi çeşitli meselelerde ve ihtilaflarda yazarın önerdiği bir çözüm yolu da hakşinaslığa karşı hakperestliktir: “İslam kültürünün hakim zihniyeti: Bu benim hakkım, senin de vazifen yerine; bu senin en tabii hakkın, benim de en temel vazifem şeklindeki anlayıştır.” (s. 220) Bu tavır paylaşma, fedakarlık, diğer gamlık gibi hasletleri unutmüş, ben merkezli, bencil, veren el değil hep alan el olmak isteyen günümüz insanına karşı bir uyarı mahiyetindedir.

Toplumun genetik yapısını değiştiren anlayışlardan birisi de tüketim zihniyetidir. Buna göre, İşlevselliğe karşı statükoyu ölçen araç olarak eşya/ şeytanla kardeşlik bir yaşam tarzı haline gelmiştir. (s. 225) Buna karşılık kanaat psikolojisi insana huzur verecektir. Yazar konuyu nasslara izah eder, Rasulullah’ın hayatından örnekler verir. Cibril hadisinin konuyla irtibatını kurar. Zühd kavramının önemine değinir. (s. 225 vd.)

Herhalde okuyucunun en çok dikkatini çekecek başlılardan birisi de şudur: “Evin hükümdarı olarak çocuk” Artık çocukerkil aile tipi revaçta. Yazar bu durumu Cibril hadisinin şu cümlesiyle irtibat kurarak ele alır: “Cariyenin efendisini doğurması” (Müslim, İman 1, 2, 7, Ebu Davud, Sünnet 16; Tirmizi, İman 4; Nesai, İman 5,6; İbn Mace, Fiten 25.) Çocuğunu evin küçük hükümdarı olması ailenin

dengelerini altüst eden yani kıyametini koparan bu durum şu şekillerden olmaktadır. 1) Aile programlarını çocuğa endeksli olarak hazırlar, çocuk merkezdedir. 2) Astın üstten daha donanımlı olması. Öğrencinin öğretmenden daha bilgili olması. 3) Birilerinin kullandıkları gençlerin halkı egemenliğine alıp başka bir noktaya götürmeleri 4) Kamu hizmeti verenlerin halka zulmetmesi 6) Çocukların ebeveynlerine köleleriymiş, kendileri de onların efendileriymiş gibi davranmaları. (s.254)

Yazar ikinci bölümde “Aileyi kuran ve sürekliliğini sağlayan yitik değerlerin peşinde” başlığı altında bir anlamda, sorunlara çözüm önerilerini tekrara düşmeksiz okuyucuya sunmaktadır. Burada Ayette belirtilen rahmet, meveddet ve sekinet kavramlarını izah eder. (s. 265 vd.)

Ailede tarafların ihtilafları bir vakıdır. Kitabın üçüncü bölümünde aile içi uyumsuzluklarda Kur'an'ın önerdiği sulh, hakem, ila ve talak yöntemlerine karşılık modern zihnin buna isyanı vardır. Yazara göre, dini ana kaynaklarında mevcut bulunan bir takım hükümler, modernliğin belirlediği zihin dünyasında yer bulamadığı için insanlara tuhaf gelmeye başlamıştır. Burada modernlikle dini değerler çatışınca dört tavır gelişmiştir: 1) Dini değerleri doğrudan reddedenler 2) Geleneği kutsayıp, orada ne varsa hayatı ona uydurmaya çalışanlar 3) Dini değerlerle çağdaş yaşam biçimini uzlaştırmaya çalışanlar 4) Modernliğin meydan okuması karşısında tutarlı bir yöntem çerçevesinde dini hükümleri anlama gayreti içerisinde olanlar (s. 311-312)

Kitabın bir indeksi olabilirdi. Aslında geleneksel aile yapıları da evliliği tehdit ediyor bu konu bir başlıkta değerlendirilebilirdi. Zira geleneksel ailelerin mahremiyet anlayışı, ortak kazanç, birlikte yaşanan mekanlar, evliliklerdeki rolleri belirlerken, taraflardan bazılarının haksızlıklara maruz kalmalarına sebep olmaktadır. Yine, gelin-kaynana ilişkileri, çocuklar arasında kız erkek ayrımı yapılması gibi faktörler evlilikleri tehdit edecek boyutlarda etkiler ortaya çıkarabilmektedir. Ayrıca bu erkek çocukların kız çocuklara karşı tercihi miras, davranış ve sosyal münasebetlerde önce kardeşler arasında sonra genel olarak ailede erkek tahakkümü ve şiddete varan kontrol dışı davranışlara varabilmektedir.

Toplumda dini değer ve dini kimlikli insanların rehberliğinin ortadan kalkması sonucu boşalan bu alana yeni insanlar talip olmaktadır. Niyetlerini tartışmak bir yana terapist, yaşam koçu, pedoğ, aile danışmanı, psikolog vb. rehberler sorunlara dinin dışında çözümler bulmaktadır. İlginç olan bunların beşer tecrübesiyle, tamamen menfaate dayalı çözümlerinin neredeyse birer nass gibi değerlendirilmesidir.

Yine modern aileleri tehdit eden durumlardan birisi de misafirlik ve ikram kavramlarıdır. Aylarca misafir ağırlanmayan evler ikramın ve bereketin de uzağında

kalmaktadır. Konu ev ve evlilik olunca bu durumun da olayın bütün taraflarını da ihtiva eden izahlarının yapılması iyi olurdu. Bayram tatilini komşularıyla ve diğer akraba çevresiyle değerlendirmek yerine tatil mekânlarında değerlendiren ailelerin varlığı ve çoğalması bu durumun sonuçlarından sadece birisidir.

Modern dünyada her şeyin bir meta, gelir kaynağı olmasının farklı örnekleri her zaman görülebilmektedir. Bu yanılmamalıdır bizi. “Mesela 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde Hz. Hatic’e’nin (r.a.) zengin bir iş kadını olarak öne çıkarılması, İslam’da da Kadının çalışabileceğine dair örneklerin zihniyet dünyasına bakılmaksızın anlatılması, Anneler Günü dolayısıyla İslam’ın temel metinlerinden hareketle anneye ne kadar önem verildiğinin gündemde tutulması, bugünlerde gündeme uygun hutbeler okunması tuhaf bir yaklaşımdır. Modern dünyanın unutturduğu anneyi bir gün hatırlatması üstelik bunu da tüketim kültürünün bir aracı olarak kullanması yadırganacak bir durumdur.” (s. 170) Buna ailenin diğer fertleri de eklense de bu anneler günü kadar ihtişamlı olamamaktadır. Sevgililer günü, yaşlılar haftası, babalar günü gibi.

Kısaca tanıtımını yaptığımız *Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu* kitabı ailenin bütün bireylerinin karşılıklı okumaları gereken bir eser...